

NUORISOBAROMETRI 1995

Valtion nuorisoneuvosto
Työministeriö

20.4.1995

NUORISOBAROMETRI 1995

Toinen valtakunnallinen nuorisobarometri mittaa edellisen tutkimuksen tavoin nuorten asennoitumista ja suhtautumista työttömyyteen, työhön ja koulutukseen, nuorten tulevaisuuden odotuksia, mahdollisuuksia hankkia työ- tai koulutuspaikka ulkomailta sekä nuorten suhtautumista vaihtoehtoihin ja joustaviin työllistämismahdollisuuksiin. Tämänkeväisessä barometrissä tarkastellaan myös nuorten yleistä arvo- ja asennemaailmaa. Nuorisobarometrissä pyritään kartoittamaan laajasti yhteiskunnallista todellisuutta ja olemassaoloa sekä sen muutoksia sellaisena kuin nuoret sen itse kokevat, ei sellaisena kuin heidän kuvitellaan tai oletetaan sen kokevan. Nuorten elämään on katsottu aiheellisesti vaikuttavan opiskeluun ja työelämään liittyvät kysymykset. Talouden taantuma ja sen mukana tullut korkea nuorisotyöttömyys on tuonut julkiseen keskusteluun "kadotetun sukupolven" käsitteen. Tuolla sukupolvella ei julkisten kommenttien mukaan ole halua integroitua työmarkkinoihin tai halua hakeutua ammatillisen koulutuksen piiriin. Nuorisobarometri 1994 antoi kuitenkin jo kuvan nuorisosta, joka on säilyttänyt yhteiskunnallisista muutoksista huolimatta vahvan uskon tulevaisuuteen, säilyttänyt halun kouluttaa itseään sekä on valmis joustaviin ratkaisuihin työmarkkinoille pääsyn turvaamiseksi.

Edellisen tutkimuksen jälkeen Suomi on liittynyt EU:n jäseneksi, eduskunta on vaihtunut sekä puheet talouden, politiikan ja yleisen kehityksen muutosprosessista ovat entisestään voimistuneet. Tähän tilanteeseen nuorisobarometri antaa laajan ja luotettavan kuvan siitä, mitä nuoret ajattelevat tästä päivästä oman elämänsä kannalta, mitä nuoret toivovat ja millä tavalla he Suomen ja suomalaisuuden hahmottavat. Nuorten arvo- ja asennemaailman kartoittaminen on osa nuorisotutkimuksen yhteistyötä. Nuorisobarometri 1995 on toteutettu valtion nuorisoneuvoston ja työministeriön yhteisenä hankkeena. Nuorten elämäntilannetutkimus on koettu entistä tärkeämmäksi yhteiskunnan monimuotoisuuden ja yllätyksellisyyden lisääntyessä. Nuorisobarometrin kaltaisilla kartoituksilla halutaan välittää tietoa nuorten tilanteesta ja siinä tapahtuvista muutoksista laajasti eri toimijoille tavoitellen nuorten elämäntilanteeseen liittyvien muutosten hallintaa useiden sektoreiden yhteistyönä.

Nuorisobarometri 1995 on toteuttanut Tilastokeskus valtion nuorisoneuvoston ja työministeriön toimeksiannosta. Barometrissä on haastateltu kaikkiaan 993 1966-80 syntynyttä nuorta. Haastattelut toteutettiin 20.-31.3.1995 Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä. Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 10 minuuttia vaihdellen 5 minuutista 35 minuuttiin. Haastatelluista 95 % tehtiin puhelimitse. Barometri on kokonaisuudessaan läpileikkaus suomalaista nuorista; tutkimuksessa eri alueet ja eri nuorisoryhmät ovat tasavertaisesti edustettuina.

Nuoret ja työelämä

Nuorisobarometrissä mitattiin nuorten arvioita työnsaantimahdollisuuksien kehityksestä viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Syvimmän taantumän ohittaminen näkyy nuorten arvioissa viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana työnsaantimahdollisuuksissa tapahtuneen yleisesti käänteen parempaan. Samaa mieltä esitetyn väitteen "viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana työnsaantimahdollisuuksissa on tapahtunut käänne parempaan" kanssa oli haastatelluista 55 %. Jokseenkin tai täysin eri mieltä vastanneista oli 37 %. Viime keväisessä tutkimuksessa vastaavat luvut olivat 45 % ja 46 %. Käsitys työnsaantimahdollisuuksien parantumisesta näkyy kaikkien ryhmien arvioinneissa. Työttömien nuorten kohdalla 46 % katsoo työnsaantimahdollisuuksissa tapahtuneen käänteen parempaan ja vastaavasti 53 % oli väitteen kanssa eri mieltä. Vuoden 1994 mittauksessa vastaavat luvut olivat työttömien kohdalla 38 % ja 54 %.

Työnsaantimahdollisuuksiin nuorten mielestä vaikuttaa olennaisesti koulutus. Nuoret näyttävätkin monella tapaa sisäistäneen nopeasti työelämän muutokset. Toisaalta työt ovat ja tulevat entistä vaativimmiksi, jolloin henkilökohtaisesti työmarkkinoilla pärjää vain itseään jatkuvasti kouluttamalla ja kehittämällä. Väitteeseen koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia yhtyi 92 % vastanneista; täysin eri mieltä väitteen suhteen oli ainoastaan 2 % haastatelluista. Työttömien nuorten kohdalla samaa mieltä väitteen kanssa oli 90 % ja jokseenkin tai täysin eri mieltä 9 % haastatelluista. Vuosi sitten työttömistä nuorista väitteeseen yhtyi 82 % ja sen kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä oli 17 % haastatelluista. Lukujen valossa nuoret näyttävät arvostavan koulutusta ja pitävät sitä entistä keskeisempänä kanavana työmarkkinoille pääsemiseksi. Vuoden aikana erityisesti työttömien nuorten kohdalla koulutuksen merkitys työnsaantimahdollisuuksien suhteen näyttää vain kasvaneen.

Työelämän taidollisten vaatimusten lisääntymisen ohella muuttuu myös koko työelämä ja sen muodot. Työttömyys on jatkunut ja tulee jatkumaan suhteellisen korkeana vielä pitkään. Nuorten kohdalla työttömyyttä ei kuitenkaan pidetä todellisena vaihtoehtona, vaan väitteen "työttömyys ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu" kanssa oli eri mieltä 57 % vastanneista. Työttömistä nuorista kuitenkin väitteen kanssa samaa mieltä oli 53 % ja sen suhteen eri mieltä 46 % haastatelluista. Vuosi sitten työttömien nuorten kohdalla vastaavat prosentiosuudet olivat 47 % ja 49 %.

Työttömyyden sijasta ja sen vaihtoehtona nuoret ottaisivat vastaan tilapäistäkin työtä. Väitteen "ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri" hyväksyi 83 % vastanneista. Täysin eri mieltä vastanneista oli 7 %. Työttömien nuorten kohdalla tilapäiseen työhön ja sen vastaanottamiseen suhtauduttiin edellisen vuoden tavoin muita haastateltuja kriittisemmin. Työttömistä ilmoitti tilapäistä työtä ottavansa vastaan 67 % mieluummin kuin eläisi työttömyyskorvauksella. Täysin eri mieltä työttömistä oli esitetyn väitteen suhteen 10 %. Myönteinen suhtautuminen tilapäisenkin työn tekemiseen kertoo paitsi nuorten halusta osallistua työmarkkinoille myös nuorten kyvystä nähdä työelämän yleiset

muutokset. Työsuhteet muuttuvat lyhytaikaisemmiksi, osa-aikaisiksi tai projektiluonteisiksi. Toisaalta nuorille ja heidän elämäntilanteeseensa tilapäinen tai osa-aikainen työ voi soveltua paremmin kuin muulle väestölle.

Säännöllisyyden sijasta työnteolta nuoret näyttävät odottavan mielekästä sisältöä elämäänsä. Kysyttäessä "työnteossa minulle on tärkeintä työn mielekkyys – ei niinkään sen säännöllisyys" haastatelluista 86 % ilmoitti olevansa väitteen kanssa samaa mieltä. Työn mielekkyyden suhteen vastaukset olivat hyvin saman suuntaisia eri vastaajaryhmien kesken. Eroja syntyi sen sijaan kysyttäessä "olen valmis tekemään ikävääkin työtä, jos palkka vain on riittävän hyvä?" Vastaajista 70 % oli samaa mieltä, mutta naisten ja miesten välillä oli selviä eroja. Naisista samaa mieltä väitteen kanssa oli 62 % ja miehistä 78 %. Työttömistä nuorista 77 % ilmoitti myös tekevänsä ikävääkin työtä, jos palkka vain on riittävän hyvä.

Nuorisobarometreissä on kysytty myös nuorten mielipidettä työttömyyden vaihtoehtona työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävästä yleisesti yhteiskuntaa hyödyttävästä työstä. Nuorista haastatelluista 75 % oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen "työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä". Eri mieltä kaikista haastatelluista oli 21 %. Vuosi sitten vastaavat prosentiosuudet olivat 80 ja 16 prosenttia. Työttömistä nuorista tämän kevään haastattelussa 62 % yhtyi väitteeseen ja 31 % oli joko jokseenkin tai täysin eri mieltä työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävästä työstä. Vuoden 1994 barometrissä puolestaan työttömistä yhtyi samaan väitteeseen 70 % ja eri mieltä sen suhteen oli 23 %. Suhtautuminen työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävään yleisesti yhteiskuntaa hyödyttävää työtä kohtaan on edelleen varsin myönteistä. Kriittisyys työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävää työtä kohtaan on kasvanut kuitenkin kaikkien haastateltujen joukossa ja erityisesti työttömät nuoret näyttävät suhtautuvan siihen viimevuotista kriittisemmin.

Myönteinen suhtautuminen työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävään työhön kuvaa nuorten halukkuutta päästä työmarkkinoille. Samalla sen voidaan ajatella kuvaavan nuorten myönteistä suhtautumista työmarkkinoiden joustoon tai ylipäätään joustaviin järjestelmiin työuran aloittamiseksi. Palkkausjärjestelmän joustoon barometrissä liittyy kysymys työhön tulevan nuoren palkasta. Kysymykseen "työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka" suhtautui myönteisesti 56 % haastatelluista. Vuosi sitten vastaava prosenttiosuus oli peräti 64. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli kaikista vastanneista 25 %, vuonna 1994 puolestaan 20%. Työttömien nuorten kohdalla suhtautuminen työuran aloittamiseen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella ei poikkea muista vastaajista. Kysymyksen yhteydessä ei esitetty mitään tarkkoja tai täsmällisiä lukuja työhön tulevan nuoren palkan suhteesta vastaavan työn tai tehtävän normaalipalkkaan. Muutos edellisvuoteen on kuitenkin varsin selvä suhtautumisessa työuran aloittamiseen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella. Edelliskertaa kriittisempi suhtautuminen työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävää työtä sekä palkkausjärjestelmän joustoa kohtaa selittyy ehkä taloudellisen taantuman taitumisella sekä sen myötä avautuvilla työmahdollisuuksilla.

Työelämään liittyvien kysymysten valossa nuoret arvostavat perinteistä palkkatyötä. Työuran aloittamiseksi nuoret näyttävät olevan valmiita joustaviin ratkaisuihin palkkauksen ja toisaalta myös työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävän työn suhteen. Työllisyystilanteen parantamiseksi nuoret ovat valmiita tinkimään myös omasta elintasostaan. Haastatelluista 54 % (58 % vuonna 1994) ilmoitti olevansa valmis tinkimään elintasoistaan työllisyystilanteen parantamiseksi. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 20 % vastanneista (vuonna 1994 samoin 20%). Nuorten osalta tällaiseen solidarisuuteen suhtaudutaan jonkin verran muuta väestöä myönteisemmin. EVAn tämän vuoden puolella julkaisemassa kuudennessa kansallisia asenteita kuvaavassa raportissa "Epävarmuuden aika - matkalla uuteen" elintasoistaan ilmoitti tinkivänsä työttömyyden poistamiseksi noin puolet koko väestöstä. Nuoret tosin katsovat nykytilanteessa jo joutuneensa tinkimään muuta väestöä enemmän elintasoistaan. Nuorista haastatelluista 58 % katsoi, että he ovat tinkineet muuta väestöä enemmän elintasoistaan; työttömien nuorten kohdalla vastaava osuus oli 66 %.

Nuorisotyöttömyyden lieventämisessä yhdeksi kanaviksi ovat muodostuneet nuorten työpajat. Työpajojen toimintaan työttömistä nuorista ilmoitti osallistuneensa 3 %. Vastaavasti 71 % oli kuullut työpajoista, muttei ollut osallistunut niiden toimintaan. Työttömistä nuorista 26 % ei ollut kuullutkaan työpajojen toiminnasta ja niiden mahdollisuuksista. Viimevuotisessa barometrissä 37 % työttömistä nuorista ei ollut kuullut työpajoista, joten vuoden aikana työpajojen maine mahdollisena kanavana työmarkkinoille tai vaihtoehtona toimittomuudelle on lisääntynyt varsin selvästi. Työttömät nuoret näyttävät myös olevan valmiita osallistumaan työpajojen toimintaan; vajaa kolmannes (29 %) haastatelluista työttömistä ei halunnut osallistua työpajojen toimintaan.

Suomalaisuus nuorten arvomaailmassa

Vuoden 1995 nuorisobarometrissä selvitettiin viimevuotista laajemmin myös nuorten yleistä asenne- tai arvomaailmaa. Suomalaisuus sekä isänmaallisuuden tunnusmerkit näyttävät saavan nuorten mielessä varsin korkean arvostuksen. Väitteen "Suomi tarvitsee itsenäisen ja vahvan puolustuslaitoksen" kanssa samaa mieltä kaikista haastatelluista nuorista oli 79 %. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 4 % nuorista. Miesten ja naisten kohdalla puolustuslaitokseen suhtauduttiin hivenen eri tavalla: miehistä väitteen kanssa samaa mieltä oli 83 % ja naisista 76 %. Puolustusvoimien arvostusta pidetään yleisesti yhtenä kansallistunteen tai isänmaallisten tunteiden symbolina. Puolustusvoimien ohella kansallistunteen vahvuuteen viittaa nuorten kohdalla myös se, että pyydettyä heitä mainitsemaan kansallisen ylpeyden aiheita "suomalaisuus" nousi määreenä kirkkaasti muiden ylitse. Suomalaisuudesta haastatelluista nuorista katsoi aihetta tuntea kansallista ylpeyttä paljon 66 % ja jonkin verran 27 %.

Suomalaisuuden ohella barometrissä kysyttiin nuorten mielipidettä kansallisesta pakolaispolitiikasta. Väitteen "Suomen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia" kanssa oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista haastatelluista 36 %. Eri mieltä pakolaisten nykyistä runsaammasta vastaan-

otosta oli nuorista 59 %. Suhtautuminen pakolaisten vastaanottamiseen jakoi nuorisoa selkeästi myös sisäisesti. Myönteisimmin pakolaisten vastaanottamiseen suhtautuivat 15 – 19-vuotiaat, joista 47 % oli väitteen kanssa samaa mieltä. Vastaavasti ikäryhmissä 20 – 24- ja 25 – 29-vuotiaat väitteen kanssa oltiin samaa mieltä prosenttein 29 ja 32. Naisista ja opiskelijoista väitteen kanssa samaa mieltä oltiin prosenttein 41 ja 44. Työttömistä puolestaan väitteen kanssa oli samaa mieltä vain joka neljäs haastatelluista.

Muukalaisvihan tai rasismien nuoret katsoivat viime vuosina lisääntyneen. Väitteen "rasismi on lisääntynyt viime vuosina suomalaisten nuorten keskuudessa" kanssa samaa mieltä oli 62 % kaikista haastatelluista. Naisista rasismien katsoi lisääntyneen 66 ja miehistä 58 prosenttia. Muuten erot eri vastaajaryhmien kesken eivät olleet kovin merkittäviä. Vaikka nuoret katsoivatkin rasismien yleisesti lisääntyneen viime vuosina omassa keskuudessaan, he kuitenkin hyväksyvät ulkomaalaiset tai toista rotua olevat henkilöt. Kysyttäessä "hyväksyn työtoverikseni toista rotua olevan henkilön siinä kuin suomalaisenkin" samaa mieltä kaikista haastatelluista oli 93 %. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli vain vajaat kolme prosenttia haastatelluista.

Eduskuntavaalien yhteydessä yhtenä keskustelun kohteena oli hyvinvointivaltio, sen tulevaisuus sekä siihen liittyvä sosiaaliturva. Sosiaaliturvan on monissa puheenvuoroissa arvioitu nyky muodossaan passivoivan kansalaisia. Nuorilta barometrissä kysyttiin mielipidettä väitteeseen "nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä yrittämisen halun". Väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 68 % nuorista ja täysin tai jokseenkin eri mieltä 28%. Merkittävimmät erot eri ryhmien suhteen oli työttömien ja toisaalta palkansaajien kesken. Työttömistä väitteen kanssa samaa mieltä oli 55 % ja palkansaajista 75 %. Eri mieltä esitetyn väitteen suhteen työttömistä oli 41 % ja palkansaajista 24 %.

Vaikka nuoret arvioivatkin nykyisen sosiaaliturvan passivoivan ihmisiä, he kuitenkin pitivät suomalaista sosiaaliturvaa yhtenä kansallisena ylpeyden aiheena. Vastanneista 43 % katsoi suomalaisilla olevan paljon aihetta kansalliseen ylpeyteen juuri sosiaaliturvan osalta. Erot sosiaaliturvan kautta koettavan ylpeyden suhteen olivat selvimmät miesten ja naisten kesken. Naisista 48 % tunsivat ylpeyttä sosiaaliturvasta paljon ja miehistä vastaavasti 37 %. Muita kansallisen ylpeyden aiheita nuorista oli sukupuolten välinen tasa-arvo, josta tunsivat paljon ylpeyttä 46 % haastatelluista. Sukupuolten tasa-arvon kohdalla merkittävimmät erot syntyivät naisten ja miesten välille. Naisista ylpeyttä tasa-arvon osalta tunsivat 44 % vastanneista ja miesten kohdalla vastaava luku oli 48 %. Sukupuolten välisestä tasa-arvosta nuorten käsitykset noudattelevat varsin pitkälle muun väestön käsityksiä: yleensä miehet näyttävät arvioivan tasa-arvon toteutuneen naisia paremmin.

Kansallista ylpeyttä nuoret tunsivat suomalaisuuden, suomalaisen sosiaaliturvan ja sukupuolten tasa-arvon ohella myös suomalaisesta teollisuudesta, josta 43 % haastatelluista ilmoitti tuntevansa paljon kansallista ylpeyttä. Teollisuutta arvostavat ennen muuta miehet, joista 50 % ilmoitti suomalaisilla olevan aihetta ylpeyteen teollisuuden osalta. Naisten kohdalla vastaavasti 37 % ilmoitti tuntevansa samalla tavoin. Seuraavana kansallisen ylpeyden

aiheena nuorten mielestä tulevat urheilusaavutukset, josta paljon tunsi ylpeyttä 39 % haastatelluista nuorista. Vähän nuoret kokevat ylpeyttä taiteesta ja musiikista (24 %), muotoilusta ja arkkitehtuurista (16 %) sekä ympäristön suojelusta (16 %). Muotoilun ja arkkitehtuurin sekä taiteen ja musiikin kohdalla korostuivat erityisesti erot naisten ja miesten välillä. Taiteen ja musiikin kohdalla miehistä 27 % tunsi vähän ylpeyttä ja vastaavasti naisista 20 %. Sama prosentuaalinen ero tuli sukupuolten välillä esiin myös muotoilun ja arkkitehtuurin kohdalla. Kansallisten ylpeyden aiheiden osalta nuorin ikäryhmä (15 - 19-vuotiaat) erottui ehkä kaikkein kriittisimpänä. Tämä ryhmä arvioi urheilusaavutuksia lukuunottamatta kaikkien annettujen mahdollisten aiheiden kohdalla muita ryhmiä useammin aiheen ylpeyteen vähäisemmäksi.

Suomalaisuus sai kuitenkin kaikkien vastanneiden kohdalla huomattavan suuren arvon kansallisen ylpeyden aiheena. Barometrissä kysyttiin myös asioita, jotka ovat luonteenomaisia suomalaisille tai suomalaisuudelle. Suomalaisuudessa erityisen paljon oli nuorten mielestä kateutta, ahkeruutta, itsekkyyttä ja epäluuloisuutta. Kateutta kaikista vastanneista arvioi suomalaisuudessa olevan paljon 54 %. Vastaavasti ahkeruutta arvioi olevan paljon 44 %, itsekkyyttä 32 % ja epäluuloisuutta 31 %. Kateuden kohdalla muista ryhmistä erottuivat palkansaajat ja työttömät. Palkansaajista 60 % katsoi kateutta olevan suomalaisuudessa paljon ja työttömistä 62 %.

Vastaavasti vähän suomalaisuudessa oli nuorten mielestä suvaitsevaisuutta, kansainvälisyyttä, välinpitämättömyyttä ja väkivaltaisuutta. Suvaitsevaisuutta katsoi suomalaisuudessa olevan vähän 37 % vastaajista. Suvaitsevaisuutta arvioitaessa muista ryhmistä erottui työttömät, joista 28 % katsoi suvaitsevaisuutta olevan suomalaisuudessa vähän. Joka kymmenes työttömistä puolestaan arvioi suvaitsevaisuutta olevan paljon kun vastaava luku kaikkien haastateltujen kohdalla oli 5 %. Kansainvälisyyttä suomalaisuudessa arvioi olevan vähän 31 % haastatelluista. Miehet arvioivat kansainvälisyyttä suomalaisuudessa olevan vähän muita nuoria runsaammin: 35 % miehistä mainitsi kansainvälisyyden vähäisyyden suomalaisuudessa. Välinpitämättömyyttä suomalaisuudessa oli vähän 30 %:n mielestä ja väkivaltaisuutta 27 %:n mielestä. Naisista väkivaltaisuutta arvioi suomalaisuudessa olevan vähän 24 % ja miehistä 31 % haastatelluista. Paljon väkivaltaisuutta kaikista haastatelluista arvioi suomalaisuudessa olevan 16 %, mutta työttömistä 24 %.

Nuoret ja seuraavat viisi vuotta

Barometrissä kysyttiin myös nuorten käsityksiä ja suunnitelmia tulevan viiden vuoden osalta. Työllisyystilanteen haastatelluista nuorista uskoi paranevan 78 %. Väitteen "työllisyystilanne paranee lähimmän viiden vuoden aikana" suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä oli kaikista vastanneista 12 %. Viime vuoden barometrissä väitteen kanssa samaa mieltä oli 82 % ja eri mieltä 11 %. Tulevaisuuden arviointi on nuorten mielestäkin kuitenkin vaikeaa; joka kymmenes ei osannut sanoa mielipidettään työllisyystilanteen kehityksestä lähimmän viiden vuoden aikana.

Nuorten tulevaisuudessa opiskelu näyttää olevan keskeisellä sijalla. Kysyttäessä muilta kuin opiskelijoilta lähimmän viiden vuoden suunnitelmia opiskelun suhteen 18 % vastanneista ilmoitti hakeutuvansa varmasti ammatilliseen koulutukseen. Mahdollisesti opiskelemaan ilmoitti hakeutuvansa lähes puolet, eli 48 % kaikista vastanneista. Työttömien kohdalla varmasti ammatilliseen koulutukseen valmiuksien parantamiseksi aikoi lähteä 22 % ja mahdollisesti 57 % haastatelluista. Työttömyys ei näytä vievän ainakaan halua hakeutua ammatilliseen koulutukseen, vaan ammatillisen koulutuksen merkitys näyttää vain kasvavan. Viimevuotisessa haastattelussa työttömistä ilmoitti varmasti menevänsä ammatilliseen koulutukseen 22 % ja mahdollisesti 48 % vastanneista. Halu hakeutua ammatilliseen koulutukseen selittyy varmaankin juuri työelämän kasvavilla vaatimuksilla. Koulutukseen menemistä nuorten kohdalla pidetään varsin todennäköisenä, vaikka nykyiset työtehtävätkin vastaavat heidän mielestään koulutustaan. Haastatelluista nuorista nimittäin 59 % ilmoitti työtehtäviensä vastaavan koulutustaan.

Lähimmän viiden vuoden suunnitelmista kysyttiin ammatillisen koulutuksen ohella myös aikeita perustaa oma yritys. Kaikista vastanneista 2 % ilmoitti varmasti perustavansa oman yrityksen ja 18 % aikoi mahdollisesti perustaa yrityksen. Varmasti ei yrityksen perustamista koskeviin aikomuksiin vastasi 48 % kaikista. Työttömistä yrityksen aikoi varmasti perustaa 3 % vastanneista; viime vuonna vastaava luku oli 1 %.

Barometrissä kysyttiin nuorilta myös sitä, aikovatko he hakeutua töihin tai opiskelemaan ulkomaille lähimmän viiden vuoden aikana. Nuorista haastatelluista arvioi 4 % varmasti hakeutuvansa töihin ulkomaille. Vastaavasti 32 % ilmoitti, ettei varmasti hakeudu ulkomaille. Vuoden 1994 barometrissä varmasti ulkomaille lähtevien osuus oli yhtä suuri. Sen sijaan muutos on tapahtunut ehdottoman kielteisesti ulkomaille lähtöön suhtautuvien kohdalla. Viime vuonna ehdottoman kielteisiä vastauksia oli 46 % kaikista, nyt siis 32 %. Ulkomaille ei olla ehdottomasti kovinkaan halukkaita lähtemään, mutta yksi mahdollisuus siitäkkin näyttää muodostuvan. Myönteisemmin ulkomaille töihin lähtöön suhtautuivat 20 - 24-vuotiaat (6 %), ylioppilaat (8 %) ja opiskelijat (6 %).

Ulkomaille suuntautuvaan opiskeluun suhtauduttiin nuorten keskuudessa saman suuntaisesti. Kolme prosenttia vastanneista ilmoitti varmasti hakeutuvansa opiskelemaan ulkomaille ja 45 % puolestaan katsoi, ettei varmasti lähde. Vuosi sitten vastaavat luvut olivat 3 % ja 57 %. Opiskelemaan lähtemisen kohdalla kielteisissä asenteissa on tapahtunut työn perään lähtemisen tavoin tiettyä lientymistä. Mahdollisesti ulkomaille opiskelemaan lähtevien osuus oli viimevuotisessa haastattelussa 15 % nyt mahdollisuutena ulkomaille opiskelua piti 20 % kaikista vastanneista. Opiskelua ulkomaille piti varmana naiset miehiä useimmin; naisista 5 % piti opiskelua ulkomaille varmana ja miehistä 1%. Muista ryhmistä varmana opiskelua ulkomaille pitivät ylioppilaat (7 %), 20 - 24-vuotiaat (7 %) ja opiskelijat (5 %).

Ulkomaille lähdön kohdalla nuorilta kysyttiin myös maata, mihin he luultavasti menisivät. Suosituimmaksi kohdemaaksi nousi Saksa, jonne muuttaisi 23 % kaikista haastatelluista. Seuraavina suosituimmuusjärjestyksessä tulivat

Englanti (15 %), Yhdysvallat (13 %), Ruotsi (9 %), Ranska (5 %) ja Kanada (3 %). Naapurimaista Norjan todennäköisenä kohdemaana ilmoitti 2 % nuorista, Venäjän 0,2 % samoin kuin Vironkin. Seitsemän prosenttia haastatelluista ilmoitti edelleenkin, ettei muuttaisi Suomesta ja joka kymmenes ei osannut sanoa maata, mihin luultavimmin menisi.

Nuorisobarometri 1995 antaa nuorisosta hyvin pitkälti samanlaisen kuvan kuin mikä muodostui viime keväisen selvityksen pohjalta. Nuoret eivät ole menettäneet haluaan hankkia koulutusta eikä heidän työmotivaationsa ole sanottavasti laskenut. Pikemminkin halukkuus koulutukseen on vain kasvanut vuoden aikana. Edelleenkin nuoret suhtautuvat varsin myönteisesti työuran aloittamiseen normaalipalkkaa pienemmälläkin korvauksella sekä hyväksyvät työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävän yleisen yhteiskuntaa hyödyttävän työn. Työttömyyttä ei pidetä turvasta toimeentulosta huolimatta todellisena vaihtoehtona, vaan tilapäinenkin työ otetaan vastaan mieluummin kuin eletään työttömyyskorvauksella.

Suomalaisuuden nuoret kokevat itsessään arvokkaaksi ja kansallisen ylpeyden aiheeksi. Muita kansallisen ylpeyden aiheita nuorten mielestä ovat suomalainen sosiaaliturva, sukupuolten tasa-arvo ja suomalainen teollisuus, joiden jälkeen jäävät ylpeyden aiheina niin urheilusaavutukset kuin taide ja musiikkikin. Vaikka suomalaisuus itsessään koetaan ylpeyden aiheeksi, eivät nuorten suomalaisuudelle antamat luonteenomaiset piirteet välttämättä oli kovinkaan myönteisiä. Kateus nousee luonteenomaisena piirteenä muiden edelle. Sen jälkeen tulevat ahkeruus, itsekkyyt ja epäluuloisuus. Vähän suomalaisuudessa on nuorten mielestä suvaitsevaisuutta, kansainvälisyyttä ja välinpitämättömyyttä.

Tulevaisuuteen nuoret näyttävät suhtautuvan suhteellisen myönteisesti. Työnsaantimahdollisuuksien uskotaan yleisesti paranevan lähimmän viiden vuoden kuluessa. Tulevaisuutta leimaa nuorten mielissä opiskelu ammatillisten valmiuksien parantamiseksi. Opiskelu tapahtuu nimenomaan kotimaassa; ulkomaille ollaan edelleen varsin haluttomia lähtemään opiskelemaan tai töihin. Tiettyä lientymistä ehdottoman kielteisen asennoitumisen suhteen on kuitenkin vuodessa tapahtunut; viimevuotista useammin ulkomaille lähtö nähdään mahdollisuutena.

FL Pekka Saarela
puh. 90-294 92003,
tai 940-503 5682